

පාඨමාලාව	PALI 3101.03 – පාලි ව්‍යාකරණ සම්ප්‍රදාය
දේශක	මැදගම්පිටියේ විජිතධම්ම හිමි
දේශනය	අංක 04
මාතෘකාව	අවිද්‍යමාන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ
අරමුණ	පාලි හා සිංහල මූලාශ්‍රය ආශ්‍රයෙන් දූතට දක්නට නැති පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ අන්වේෂණය කිරීම
අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් ඵලය	මෙම දේශනය අවසානයේ දී දූතට ග්‍රන්ථ වශයෙන් දක්නට නැති එහෙත් පෙර පැවති පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ හඳුන්වා දී ඒවා පිළිබඳ විස්තර කිරීමේ හැකියාව ඔබට ලැබෙනු ඇත.

අවිද්‍යමාන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ

වර්තමානයේ අප හමුවේ නැතත් අතීතයෙහි සම්භාවිත පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ සමුච්චයක තොරතුරු සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයාගතව පවතියි. ඒවායින් ඇතැම් ඒවා නාම ශේෂාගතය. එහෙත් භාග්‍යයකට මෙන් ඉහත කී ඇතැම් ග්‍රන්ථයන්ගෙන් උපුටා ගෙන සද්දනීති කර්තෘභූත අග්ගවංස හිමියන්ගේ තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල මාහිමියන්ගේ ස්වකීය කෘතිවල ඇතුළත් කර ඇති උද්ධෘතයන්ගෙන් අපහට උක්ත පාලි ව්‍යාකරණ කෘතීන්හි පාඨ කිහිපයක් හෝ කියවන්නට අවස්ථාව උදා වෙයි. මෙතෙක් කිසිදු විද්වතෙකුගේ අවධානයට යොමු වී නොමැති එම කියවීම් පහතින් ඉදිරිපත් වේ.

පාලි ව්‍යාකරණය හැදෑරීම සඳහා ගත වර්ෂ පසළොස්සකට ආසන්න කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ විවිධ කතුවරුන් විසින් ලියැවුණු ග්‍රන්ථ සමුච්චයක් දැනට අප සතිය. ඒ සියල්ල කච්චායන, මොග්ගල්ලායන හා සද්දනීති යන ව්‍යාකරණ සම්ප්‍රදාය තුනට අයත් වේ. එයින්ද කච්චායන ව්‍යාකරණය ආශ්‍රිත කච්චායන සම්ප්‍රදාය වඩා පෞරාණික වූ න් වඩා විස්තෘත වූ න් වියරණ සම්ප්‍රදායය වෙයි. O.H. පින්ඩ් විසින් 1989 දී පාලි ව්‍යාකරණ සම්ප්‍රදාය පිළිබඳව කරන ලද නූතන පර්යේෂණ අනුව කච්චායනයේ කාලය ක්‍රි. ව. 6-7 සියවස් අතරට වැටෙයි. (Pind, 1989:33-81)¹ එහෙයින් දැනට විද්‍යමාන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ අතර පැරණිතම කෘතිය සේ සම්භාවනයට පාත්‍ර වන්නේ කච්චායන ව්‍යාකරණයයි.

පාලි අටුවාවල දී ඒ ඒ අටුවාවාර්යවරුන් විසින් ඇතැම් පද පිළිබඳ ව්‍යාකරණාත්මක විස්තර සැපයීමේ දී ව්‍යාකරණ සම්ප්‍රදාය දෙකක් භාවිත වී තිබේ.² ඒ පිළිබඳව ඉහතින් සාකච්ඡා විය. අට්ඨකථාගත උක්ත ව්‍යාකරණ විවරණවල දී අට්ඨකථාවාර්යන්ගේ නමින් ඉදිරිපත් කර ඇති ව්‍යාකරණ විවරණ, ග්‍රන්ථ වශයෙන් සංග්‍රහ වී පැවතුණු බවට සාධක අප හමුවේ නැත. එහෙත් මෙබඳු විවරණ තුළින් එළඹිය හැකි උපකල්පනයක් වන්නේ පාලි අට්ඨකථා රචනා වූ කාලය වන විට යම් වියරණ ක්‍රමයක් ලක්දිව පැවත ඇති බවයි. ප්‍රාග් අට්ඨකථා යුගයේ තිබූ එවැනි ව්‍යාකරණ කෘති පිළිබඳ විවිධ නාමයන් අතීතයේ වශයෙන් මෙසේ අටුවාවල දක්නට ඇතත් අදාළ කෘති හෝ ඒවා රචනා කළ ආචාර්යවරුන්ගේ නාමයන් නියම වශයෙන් සඳහන් කිරීම අටුවා ඇදුරන්ට අහිමි වී නැත. එවැනි ව්‍යාකරණ කෘති අවිද්‍යමාන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ යන නමින් වෙසෙසා දැක්විය හැකිය. එහෙත් ඒවා

¹ ඔහු ස්වකීය මතය තහවුරු කරන්නේ පහත දැක්වෙන කරුණු පදනම් කරගෙනය.
i. කච්චායනයේ 69 සූත්‍රය වන ‘ආදිකො ව ඔ’ යන්න පශ්චාත් බුද්ධසෝඡ යුගයේ සංස්කෘතකරණය වූ පාලි ලක්ෂණයක් බවත් (ඉන් උගන්වන්නේ සත්තම් ස්මිං ප්‍රත්‍යයට වන ආදේශයකි.) එම නීතියට අදාළ උදාහරණ ක්‍රි.ව. 6-7 සියවස්වලට අයත් විනය වණ්ණනාවේ දැක්වෙන බවත් ඔහුගේ පළමු අදහසයි.
ii. කච්චායනයේ උපරි සීමාව ක්‍රි. ව. 8 සියවසට මෙ පිට විය නොහැක. ඊට හේතුව කච්චායනයට අයත් විවරණ ලියවීමට ප්‍රමාණවත් කාලය 8-10 සියවස් අතර නොතිබීමයි.
² වැගම පියරතන හිමියන්ගේ ‘පාලි අට්ඨකථාවන්හි පිළිබිඹුවන ව්‍යාකරණ සම්ප්‍රදාය’ ආදී කෘති

සාකච්ඡායෙන් ම අවිද්‍යාමානවීයැයි සිතිය යුතු නොවේ. පහතින් විමසා බැලෙන්නේ ඒ අවිද්‍යාමාන වූ පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ පිළිබඳ විද්‍යාමාන සාධකයන් ය.

අවිද්‍යාමාන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ පිළිබඳ මූලාශ්‍රයාගත සාධක

පාලි ව්‍යාකරණ අධ්‍යයනය සඳහා දැනට භාවිත කෙරෙන ග්‍රන්ථ බිහිවීමට පෙර පැවතියේයැයි විශ්වාස කරන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ පිළිබඳ සාධක ඉදිරිපත් කෙරෙන ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය තුනක් අප සතුව වේ. ඒ ක්‍රි.ව. 12 වැනි ශතවර්ෂයේ දී අග්ගවංස නම් තෙරුන් විසින් බුරුමයේ දී රචිත සද්දනීතිය හා ක්‍රි.ව. 15 වැනි ශතවර්ෂයේ දී තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල මාහිමියන් විසින් ලක්දිව දී රචිත පඤ්චිකාප්‍රදීපය හා බුද්ධිප්පසාදනී නම් වූ පදසාධන ටීකාවයි. දැනට විද්‍යාමාන පාලි ව්‍යාකරණ කෘතිවලින් අන්‍ය වූ අවිද්‍යාමාන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ කිහිපයක අදහස් හා එම ග්‍රන්ථවලින් උපුටාගත් පාඨ මෙම කෘතිවල දී හමු වේ.

මේ අතරින් සද්දනීතිය වඩා පෞරාණික වෙයි. එහි නිරුක්තිපිටක, වූළනිරුක්ති යන නම්වලින් හැඳින්වෙන පැරණි පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ තුනක මතවාද හා ඒවායින් උපුටාගත් කොටස් දක්නට ලැබේ. (මහාසද්දනීති (සනී), අරුග්ගොඩ සීලානන්ද හිමි, 1909: 22,112,142) ³ මෙම ග්‍රන්ථවල අදහස් මොග්ගල්ලායන පඤ්චිකාව වෙනුවෙන් තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමියන් විසින් සම්පාදිත පඤ්චිකාප්‍රදීපයෙහි හා බුද්ධිප්පසාදනියෙහි හෙවත් පදසාධන ටීකාවේ ද දක්නට ලැබේ. (පඤ්චිකාප්‍රදීපය (පදී), ආර්. ධර්මාරාම හිමි, 1896:89, බුද්ධිප්පසාදනී නාම පදසාධන ටීකා (පටි), A.D.A. විජයසිංහ, 1908:9) ⁴ ඊට අමතරව පඤ්චිකාප්‍රදීපයෙහි හා පදසාධන ටීකාවෙහි පිළිවෙලින් මහානිරුක්ති හා නිරුක්තිසංවණ්ණනා නමින් හැඳින්වෙන තවත් ග්‍රන්ථ දෙකක් දක්නට ලැබේ. (පදී, 82, පටි, 11) ⁵

මේවායින් නිරුක්ති පිටකය වඩා ප්‍රමුඛ වී ඇත. ඊට හේතුව සද්දනීති කතුවරයා විසින් මෙන්ම ශ්‍රී රාහුල හිමියන් විසින් අනෙක් ග්‍රන්ථ දෙකට වඩා වැඩි ප්‍රමුඛත්වයක් එයට දී තිබීමයි. මෙම නිරුක්තිපිටකය මහාකච්චායන මහරහතන් වහන්සේගේ කෘතියක් බව සද්දනීතියේ පැහැදිලිවම සඳහන් වී ඇත. (සනී, 71) ⁶ ඒ බව තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමියන් ද පදසාධන ටීකාවේ දී සඳහන් කර ඇත. (පටි, 6) ⁷ සිංහල සම්ප්‍රදායයේ පිළිගැනීම අනුව දැනට විද්‍යාමාන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ අතර ආදිතම කෘතිය සේ සම්භාවිත කච්චායන ව්‍යාකරණය ද මහාකච්චායන මහරහතන් වහන්සේගේ කෘතියකි. එම අදහසට පදනම් වී ඇත්තේ අපදාන අට්ඨකථාවේ දැක්වෙන මහාකච්චායන තෙරුන් සගමැද කච්චායන ප්‍රකරණය, මහානිරුක්ති ප්‍රකරණය හා තෙත්තිප්පකරණය යන ග්‍රන්ථ තුන විස්තර කරන ලද බව ප්‍රකාශවන කථාවයි. (අපදානට්ඨකථා, වලගෙදර සොමාලොක හිමි, 1941:23)

³ වුත්තං හෙතං නිරුක්තිපිටකෙ
වූළනිරුක්තියං පන න ආගතානි
තථා හි නිරුක්තිසාරමඤ්චුප්පායං වුත්තං.

⁴ “කාතෘයාන වෘත්තියෙහි හා රූපසිද්ධියෙහි රාජෙහි රාජෙසු යන ප්‍රයෝග පෙනෙයි. ඒ පද වූළනිරුක්තියෙහි ද නිරුක්තිපිටකයෙහි ද නො ආයේය.”
උපෙච්ච නාමඤ්ච අත්ඤ්ච සජ්චි තද්ධෙව විසෙසෙහි ධ්වෙහිති උපසග්ගො.
නාමාදීනං අත්තෙ වා ආදීම්භි වා නිපනත්තිති නිපාතා. නිරුක්තිපිටකෙ පන වතුන්තම්පි ලක්ඛණමෙකසොච වුත්තං,

⁵ “අඤ්ඤතු (ලකුපිතාදීන්) පිටත් හො පුරිස හො පුරිසා යනාදියෙහි නිරුක්තියං නිද්දිට්ඨත්තා
(ප්‍රතින්තප්‍රතිසම්භිදාවෙන් යුක්ත වූ මහාශ්‍රාවක කසයින් මහතෙරුන් වහන්සේ විසින් මහානිරුක්තියෙහි (හොති සබ්බායී ඒකච්චනයෙහි නිර්දේශ්ට බැවින් හො බ්‍රහ්මා යන පදයැ තථා නිරුක්තියං නිද්දිට්ඨත්තායී සම්බන්ධයි”

(නිරුක්ති සංවණ්ණනායම්පි වුත්තං.)

ධම්මො ජිනෙන මගධෙන විනා න වුත්තො - නෙරුක්තිකා ච මගධං විහජන්ති තස්මා
නෙරුක්තමෙච මුත්තො වචනානුකුල - මිච්චාදරං මතිමතා කරණියමසොච

⁶ ආයස්මතා මහාකච්චායනෙන පහින්තපටිසම්භිදෙන කත නිරුක්තිපිටකතො උද්ධරිතො.....,

⁷ මහාකච්චායනමහාසොචරිච්චිතෙ නිරුක්තිපිටකෙ.....,

සද්දනීතියේ ඇතැම් උද්ධාතවල නිරුත්තිපිටකය හා කච්චායන ව්‍යාකරණය එකම අවස්ථාවක උපුටා දක්වා ඇත. (සනී, 111)⁸ ඒවායේ දී නිරුත්තිපිටකය පළමුවත් කච්චායනය දෙවැනිවත් දැක්වෙන නිසා නිරුත්තිපිටකය වඩා පැරණි කෘතිය යැයි සිතිය හැකිය. එකම කතුවරයාගේ කෘති නිසාදෝ නිරුත්තිපිටකයත් කච්චායනයත් ඉදිරිපත් කරන ව්‍යාකරණ විවරණ බොහෝ දුරට සමාන වෙයි. එහෙත් අසමානකම් ද නැත්තේ නොවේ.

සද්දනීතියේ සඳහන් දෙවැනි පෞරාණික පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථය මූලනිරුත්තියයි. ග්‍රන්ථනාමය විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී හැඟියන ප්‍රධාන කරුණ වන්නේ මූලනිරුත්තියට සමාන්තරව මහානිරුත්ති නමින් ද කෘතියක් තිබිය යුතු බවයි. මහානිරුත්ති නමින් යුත් ග්‍රන්ථයක් පිළිබඳව සද්දනීතිය නිහඬ වුවත් අපදාන අට්ඨකථාවත් (1941:417)⁹ පඤ්චිකාප්‍රදීපයත් (1896:82)¹⁰ ඒ පිළිබඳව ඉදිරිපත් කරන වැදගත් සටහන් අප සතු වේ. එම කෘති දෙකම වාර්තා කර ඇති පරිදි මහානිරුත්තිය මහාකච්චායන මහරහතන් වහන්සේගේ නිර්මාණයකි. මේ මහානිරුත්තිය හා මූලින් සඳහන් කළ නිරුත්තිපිටකය එක් ග්‍රන්ථයක් විය යුතු බවට අදහසක් ගොඩනැගිය හැකි වුවත් පඤ්චිකාප්‍රදීපයෙහි නිරුත්තිපිටකයේ නමින් උපුටා ඇති වෙනත් බොහෝ ව්‍යාකරණ විවරණ එම අදහස බණ්ඩනය කරලයි.

සද්දනීතියේ එන “යමකමහාපේරෙන කතායං මූලනිරුත්තියං” (1909:72) යන වැකියෙන් ප්‍රකාශවන ආකාරයට මූලනිරුත්තියේ කතුවරයා යමක නම් තෙරණුවෝය. ඒ බව පඤ්චිකාප්‍රදීපයේ දී (1896 : 81)¹¹ සේ ම බුද්ධිප්පසාදනියේ (1908 : 6)¹² දී රාහුල හිමියෝ ද සඳහන් කර ඇත.

මෙම මූලනිරුත්තිය පැරණිතම පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථය විය යුතුය. ඉහත දැක්වූ මූලාශ්‍රයන්හි ඇති මූලනිරුත්තියෙහි එන ව්‍යාකරණ විවරණ විශ්ලේෂණය කරගත් කල්හි ඒ බව සනාථ කළ හැකිවේ. සද්දනීතියේ නාම වරනැගීම සම්බන්ධ විවරණවල දී මූලනිරුත්තියෙහි නොදැක්වෙන ශබ්ද රූප සේ බහුලව සඳහන් කර ඇති ශබ්ද රූප සතරකි. (1909 : 153, 139)¹³ එයින් දෙකක් නිස්සක්ක හෙවත් පඤ්චමි විභක්ති ඒකවචනයෙහි ඇති මිහා, ස්මා (අග්ගිමිහා, අග්ගිස්මා වැනි) යන ප්‍රත්‍යවලින් කෙළවර වන ශබ්ද රූප වෙයි. අනෙක් දෙක භූමිම හෙවත් සත්තමි විභක්ති ඒකවචනයේ ඇති මිහි, ස්මිං (ගච්ඡන්තමිහි, ගච්ඡන්තස්මිං වැනි) යන ප්‍රත්‍යවලින් කෙළවර වන ශබ්ද රූප වෙයි. පඤ්චමි, සත්තමි විභක්තීන්හි ඒකවචනය නියෝජනය කරන මෙම ප්‍රත්‍ය සතර (මිහා, ස්මා, මිහි, ස්මිං) පාලි නාම වරනැගීමේ නූතන ලක්ෂණ පිළිබිඹු කරන ඒවාය. ශබ්දවිද්‍යානුකූලව සිදුවූ විභක්ති ප්‍රත්‍ය පිළිබඳ පරිණාම විධිත් නිසා සංස්කෘත නාම වරනැගීමට සාපේක්ෂව පාලි නාම වරනැගීම තුළ ඇතැම් විභක්තිවල ශබ්ද රූප තවත් විභක්තියක රූප සමග සරූපඤයට පත්විය. පඤ්චමි විභක්ති ඒකවචනයේ පුරිසා සහ සත්තමි විභක්ති ඒකවචනයේ පුරිසෙ යන ශබ්ද රූප පිළිවෙලින් පඨමා සහ දුතියා විභක්ති බහුවචන රූපවලට සමාන

⁸ එත්ථ ව නිරුත්තිපිටකෙ ව කච්චායනෙ ව සත්ථුතා

⁹ මහාකච්චායනපේරො පුබ්බපඤ්චා වසෙන කච්චායනප්පකරණං මහානිරුත්තිප්පකරණං නෙතතිප්පකරණඤ්චාති පකරණත්තයං සංසමපේඤ්ඤා පකාසෙසි,
¹⁰ “අඤ්ඤා (ලකුපිතාදීන්) පිටත් හො පුරිස හො පුරිසා යනාදියෙහි නිරුත්තියං නිද්දිව්ඨන්තා (ප්‍රතින්තප්‍රතිසම්භිදාවෙන් යුක්ත වූ මහාශ්‍රාවක කසයින් මහතෙරුන් වහන්සේ විසින් මහානිරුත්තියෙහි (හොති සබ්බාසි ඒකවචනයෙහි නිර්දේශිත බැවින් හො බ්‍රහ්මා යන පදය තථා නිරුත්තියං නිද්දිව්ඨන්තාසි සම්බන්ධයි”
¹¹ ‘වෘත්තියෙහි නිරුත්තිකාරානුමතන්තා යනු මූලනිරුත්තිකාර යමක මහාස්ථවිරයන් විසින්.....’
¹² යමකපේර විරචිතායං මූලනිරුත්තියඤ්ච

¹³ යමකමහාපේර මතං. එත්ථ කිඤ්චාපි නිස්සක්කෙවචනවිධානෙ අග්ගිමිහා අග්ගිස්මා හි ඉමානි නාගතානි. යමකමහාපේර මතං. කිඤ්චාපෙත්ථ තතියෙකවචනවිධානාදිසු ගච්ඡන්තෙන ගච්ඡන්තා ගච්ඡන්තමිහා ගච්ඡන්තස්මා ගච්ඡන්තමිහි ගච්ඡන්තස්මිනි ඉමානි පදානි නාගතානි.

වෙයි. එනිසා උක්ත පඤ්චමි හා සත්තමි විභක්ති ඒකවචන සදහා වෙනස් වූ ශබ්දරූප නිර්මාණය කරන්නට අවශ්‍ය විය. ඒ සදහා අම්භා, අජ්මා, අම්භි, අස්මිං යන සර්ව නාම ප්‍රත්‍යයන් සංස්කෘතයෙන් සෘණීකරණය කරගෙන ඇති බව මහාවාර්ය විල්හෙල්ම් ගෙගර්ගේ අදහසයි. (Geiger, 1957:86) පළමුව අ අන්ත ශබ්ද කෙරෙහි වූ මෙම බලපෑම පසුව අනෙක් අන්ත ශබ්ද කෙරෙහි ද පැතිර ගොස් ඇත. ඒ අනුව අග්ගිම්භා, අග්ගිස්මා, අග්ගිම්භි, අග්ගිස්මිං වැනි ශබ්ද රූප පාලි නාම වරනැගීමෙහි නව්‍ය ශබ්ද රූප සේ හඳුනාගත යුතු වේ. වූළනිරුක්තියෙහි ඉහත කී ශබ්ද රූප දක්නට නොමැත්තේ මෙම ප්‍රත්‍ය සෘණීකරණයට පෙර එය ලියැවී අවසන් වූ නිසාය යනු මගේ නිගමනයයි. එහෙයින් අවිද්‍යමාන පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ අතර ජ්‍යෙෂ්ඨත්වයට පත් කළ යුත්තේ මෙම වූළනිරුක්තියයි.

පදසාධන ටීකාවේ දී “නිරුක්ති සංවණ්ණනායමිපි වුත්තං” යන පාඨය දක්වමින් නිරුක්තිසංවණ්ණනා නම් කෘතියකින් උපුටාගත් පද්‍යයක් දැක්වේ. (පටී, 1908:11)¹⁴ එහෙත් ග්‍රන්ථ නාමය හැරුණු විට ඒ පිළිබඳ වෙනත් කිසිදු තොරතුරක් අප හමුවේ නැත.

පඤ්චිකාප්‍රදීප්‍ය හා පදසාධන ටීකාව යන කෘති දෙකෙහි ම දැක්වෙන මාගධිකසද්දකාලිකාව තවත් අවිද්‍යමාන පාලි ව්‍යාකරණ කෘතියකි. කාලව්‍යාත්තය පිළිබඳ පඤ්චිකාප්‍රදීප්‍ය විවරණයෙහි එම කෘතියෙන් උපුටාගත් වැකියක් දැක්වේ. (පදී, 156)¹⁵ පදසාධන ටීකාව අනුව මෙම මාගධිකසද්දකාලිකාව සබ්බගුණාකර නම් ආචාර්යයන් විසින් රචනා කරන ලද කෘතියකි. (පටී, 6)¹⁶ එහෙයින් පඤ්චිකාප්‍රදීප්‍ය සමාස විස්තරයේ දී ත් (පදී, 123)¹⁷ පදසාධන ටීකාව අක්‍ෂර පිළිබඳ ආචාර්ය මනවාද ඉදිරිපත් කිරීමේ දී ත් (පටී, 12) ආචාර්ය සබ්බගුණාකර මහාස්ථවිරයන්ගේ නමින් ඉදිරිපත් කර ඇති විවරණයන් මාගධික සද්දකාලිකාවෙන් ම උපුටා ගත් ඒවා සේ හඳුනාගත යුතු වේ.

පදසාධන ටීකාව පාලි අක්‍ෂරමාලාව පිළිබඳ ආචාර්ය මනහේද අතර හදන්ත බෝධිසත්ත මහ තෙරුන්ගේ (එම, 12) නමින් ඉදිරිපත් කළ විවරණ අයත් වන ව්‍යාකරණ කෘතියක් ද තිබිය යුතු වේ. මෙම සන්දර්භයේ දී ම සබ්බගුණාකර මහතෙරුන්ගේ නමින් ඉදිරිපත් කළ මනවාද්‍ය ඇතුළත් කෘතිය මාගධිකසද්දකාලිකා නමින් හැඳින්වෙන්නා සේ හදන්ත බෝධිසත්ත මහතෙරුන්ගේ මනවාද්‍ය ඇතුළත් කෘතිය ද වෙනත් නාමයකින් හැඳින්වෙන්නට ඇත. එහෙත් එහි ග්‍රන්ථ නාමය කුමක්දැයි සිතීමට තරම්වූ සාධක හෝ අප වෙත ශේෂ වී නොමැත. එහෙයින් ඇතැම් උගතුන් කතුවරයාගේ නමින් එය ‘බෝධිසත්ත ව්‍යාකරණය’ නමින් නම් කර තිබේ. (රාහුල හිමි, 1996:17)

මීට අමතරව පුරාතන පොත්පත නමින් හෝ පුරාතනයින් නමින් උපුටාගත් විවරණ ද ශ්‍රී රාහුල මාහිමියන්ගේ ග්‍රන්ථ දෙකෙහි ම දක්නට ලැබේ. පදසාධන ටීකාවේ ආබ්‍යාන විවරණයෙහි අපවසිත්ථ යන ක්‍රියා පද්‍ය සාධනය කරන ආකාරය දක්වන අවස්ථාවේ දී පුරාතන පොත්පත නමින් ඉදිරිපත් කළ විවරණයක් හමුවේ. (පටී, 115-116)¹⁸ එම විවරණයට පසුව පදසාධන, පයෝගසිද්ධි, මොග්ගල්ලායන පඤ්චිකා යන ව්‍යාකරණ

14 ධම්මො ජනෙන මගධෙන විනා න වුත්තො - නෙරුක්තිකා ච මගධං විභජන්ති තස්මා නෙරුක්තමෙව මුත්තො වචනානුකුල - මිච්චාදරං මතිමතා කරණියමපොඨා,
 15 “වෘත්තියෙහි කාලව්‍යාත්තයෝ යනු ව්‍යන්තයෝ විභක්ති ව්‍යඤ්ජන ලිංග සර ව්‍යඤ්ජනට්ඨිතිකාරිය කාලකාරක පුරිසානං බහුලං යි මාගධිකසද්දකාලිකායෙහි නිර්දේශිත ක්‍රමයෙන් ආගමයෙහි විපර්යාස පෙනෙන හෙයින් කිහු.”
 16 වුත්තඤ්චාවරිය සබ්බගුණාකරෙන මාගධිකසද්දකාලිකාය.....,
 17 පඤ්චිකාප්‍රදීප්‍යේ සමාස කාණ්ඩ විවරණයෙහි සබ්බගුණාකර මහතෙරුන්ගේ නමින් ඉදිරිපත් කළ විවරණයක් ඇත. බලන්න. පි. 123
 18 අපවිත්ථාති සිඤ්ඤාමුත්තපක්ඛෙ ඉඤ්ඤා පුරාතන පොත්පතෙසු ඉංස්ස සිඤ්ඤා ඉම්චිවස්ස සිඤ්ඤා වා හොති මහාත්ථානඤ්ඤා බහුලං ඤ්ඤාකාරො ආද්‍යවසන්ථො අපවසිත්ථ පවසිත්ථාති එත්තකමෙව දිස්සති.

ග්‍රන්ථවලින් ද කරුණු උද්ධෘත කර ඇත. එයින් පැහැදිලි වන්නේ එම උද්ධෘතයන්හි ආරම්භයේ ම ඇති පුරාතන පොත්පතකෙසු යන්නෙන් ද පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථයන්ම ගණනය කර ඇති බවයි. එහෙත් එම පුරාතන පොත්පත නමින් ගණනය කළ ග්‍රන්ථ මොනවාදැයි සඳහන්ව නැත.

ඊට අමතරව පුරාතනයේ හෝ පුරාතනයන් යන නම්වලින් උපුටාගත් පාඨ දෙකක් පඤ්චිකා ප්‍රදීපයේ දී හමුවේ. (පදී, 66-67)

1. “භියොසොති ඉදං භියොසද්දෙන අතිරෙකත්ථවාචකෙන නිපාතෙන සමානත්ථං නිපාතපදං’යි පුරාතනයන් කී හෙයින්..... ”
2. මෙම ෙකීභ පුරාතනයෝ අතගුණෙ තගුණෙති සො සමාසො ද්විධා මනො තං යථා නියතං ලම්බකණ්ණො’යං දිට්ඨසාගරො යි.

මෙම උද්ධෘත දෙකින් වඩා වැදගත් වන්නේ පළමු වැන්නයි. භියොසොමත්තාය යන නිපාත පදය විවරණය කරමින් වෙනත් ව්‍යාකරණඥයින්ගේ මතවාද සමගින් එය ඉදිරිපත්ව ඇත. එහෙයින් එහි පුරාතනයන් යනු ව්‍යාකරණකරුවන් ම බව පැහැදිලිය. ඒ බව වඩාත් පැහැදිලි කර ගැනීමට ඉහත උද්ධෘතය ඇතුළත් විවරණය සුපරික්ෂාකාරීව කියවිය යුතු වේ. එය පහතින් දැක්වේ.

“භියොසොමත්තාය” යි විභක්තෘන්තපදප්‍රතිරූපක නිපාත පදයෙකැයි යනු ආචාර්යයන්ගේ අභිප්‍රාය වුව ද ‘මත්තාය’ යන තැන්හි ‘මත්තාසුබපරිච්චාගා’ යනාදියෙහි මෙන් ස්ත්‍රී ලිඟයෙහි වැටෙන්නා වූ මත්තා ශබ්දයා කෙරෙන් පඤ්චමී විභක්ති වූ තැනි. “භියොසොති ඉදං භියොසද්දෙන අතිරෙකත්ථවාචකෙන නිපාතෙන සමානත්ථං නිපාතපදං’යි පුරාතනයන් කී හෙයින් “භියොසො” යනු ද අතිරේකාර්ථවාචක වූ භියොසා ශබ්දයා හා සමාන නිපාතපදයෙකැයි යනු යුක්තයි. මාත්‍රයෙන් අධික යැයි අර්ථ කිය යුතු. පුරාතනාර්ථකථාචාර්යයෝ ද භියොසොමත්තායාති අතිරෙකප්පමාණෙන යි කීහු. රූපසිද්ධිසන්‍යාගැටපදකාරයෝ අර්ථ කීහ. ” (පදී, 66-67)

ඉහත උද්ධෘතයෙහි ආචාර්යයන් යන පදයෙන් හැඟවෙන්නේ පඤ්චිකාප්‍රදීපය අයත් මොග්ගල්ලායන ව්‍යාකරණ සම්ප්‍රදායයේ ආදිකර්තෘත්වයෙහි සිටින මොග්ගල්ලායන ආචාර්යවරයායි. ශ්‍රී රාහුල හිමියන් ආචාර්යයන් යනුවෙන් සිය කෘතියේ සියළු තැන දී හඟවා ඇත්තේ මොග්ගල්ලායන ආචාර්යවරයා පිළිබඳවමය. මෙම උද්ධෘතයේ දී පළමුව සිය සම්ප්‍රදායයේ ආදි කර්තෘගේ මතය ඉදිරිපත් කර අනතුරුව පුරාතනයන්, පුරාතනාර්ථකථාචාර්යවරයෝ, රූපසිද්ධිසන්‍යාගැටපදකාරයෝ යන නම් වලින් අතිරේක ව්‍යාකරණඥයින්ගේ අදහස් සංග්‍රහ කර තිබේ. එම අදහස් සංග්‍රහ කර ඇති පිළිවෙල අනුව පුරාතනයන්, පුරාතන අර්ථකථාචාර්යවරුන්ට පූර්වයෙන් ස්ථානගත වී ඇත. එයින් ගම්‍යවන්නේ පුරාතනයන්ගේ කාලය පුරාතන අර්ථකථාචාර්යවරුන්ගේ කාලයෙන් පූර්වට වැටෙන බවයි. සන්‍ය ලෙසම මේ පුරාතන අර්ථකථාචාර්යවරුන් යනු පාලි අට්ඨකථාවන් රචනා කළ අටුවාචාරීන්ය. පුරාතන අර්ථකථාචාර්යවරුන්ගේ නමින් උපුටා ඇති “භියොසොමත්තායාති අතිරෙකප්පමාණෙන” යන පාඨය දික්සඟි අටුවාව වන සුමංගලවිලාසිනියේ පාඨයක් වීමෙන් ඒ බව වඩාත් තහවුරු වේ. (දීසනිකායට්ඨකථා I, හේමු, 1918:255)¹⁹ එහෙයින් මෙහි පුරාතනයන් යනු අටුවාචාරීන්ට පෙර සිටි ව්‍යාකරණ ඇදුරන් බව පැහැදිලිය. එහෙත් ඔවුන් විසින් රචිත කෘති කවර නම්වලින් හඳුන්වා ඇත්තේදැයි කීමට තරම් වූ සාධක අප හමුවේ නැත.

¹⁹ දික්සඟි අටුවාවේ ඇති “භියොසොමත්තායාති පකතියාපි පඤ්චලිතපදීපො තෙලස්නෙහං ලභිත්වා විය අතිරෙකප්පමාණෙන අභිප්පසීදිස්සති” යන පාඨයේ උපමාව ඉවත් කිරීමෙන් මෙම පාඨය සකසාගෙන ඇත.